

Jerker Eriksson &
Håkan Axlander Sundquist

Het Kraaienmeisje

Vertaald door Elina van der Heijden
en Wiveca Jongeneel

2012

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Ter nagedachtenis aan een zuster

Donker is ons leven. Groot onze aangeboren teleurstelling – wat maakt dat er überhaupt zo veel sprookjes in de Scandinavische bossen bloeien – duister verkooft het hongervuur van ons hart. Velen worden kolenbrander bij de meiler van hun eigen hart, leggen in de kreupelheid van de dromerij hun oor te luisteren en horen het suizend verbranden.

Uit: *Nässlorna blomma* (Netels in bloei) van Harry Martinson

Het huis

was ruim honderd jaar oud en de degelijke stenen muren waren wel een meter dik, wat betekende dat ze waarschijnlijk niet geïsoleerd hoefden te worden, maar ze wilde het zekere voor het onzekere nemen.

Links van de woonkamer lag een kleine hoekkamer, die ze als werk-annex logeerkamer had gebruikt.

Met een toilet en een ruime inloopkast.

De kamer was perfect: er was maar één raam en de zolder erboven werd niet gebruikt.

Geen nonchalance en vanzelfsprekendheden meer.

Niets mocht aan het toeval worden overgelaten. Dat was een gevaarlijk verraderlijke metgezel. Soms een vriend, net zo vaak een onberekenbare vijand.

het eetkamermeubel

schoof ze tegen de ene muur, waardoor er midden in de woonkamer een groot oppervlak vrijkwam.

Daarna kon ze alleen maar wachten.

Het eerste piepschuim kwam zoals afgesproken om tien uur en werd door vier mannen naar binnen gedragen. Drie van hen waren in de vijftig, de vierde amper twintig. Hij had een kaalgeschoren hoofd en droeg een zwart T-shirt met midden op zijn borst twee gekruiste Zweedse vaandels met daaronder de tekst MIJN VADERLAND. Op zijn ellebogen had hij een spinnenwebpatroon laten tatoeëren en rond zijn polsen een symbool uit het stenen tijdperk.

Toen ze weer alleen was, ging ze op de bank zitten om de werkzaamheden te plannen. Ze besloot met de vloer te beginnen, omdat dat het enige was wat een probleem kon worden. Het oude stel dat onder haar woonde, was weliswaar zo goed als doof en zelf had ze in alle jaren geen enkel geluid van beneden gehoord, maar het was toch een belangrijk detail.

Ze ging naar de slaapkamer.

De kleine jongen was nog altijd in een diepe slaap verzonken.

Het was heel vreemd geweest toen ze hem in de pendeltrein was tegengekomen. Hij had gewoon haar hand gepakt, was opgestaan en braaf met haar meegegaan, zonder dat ze ook maar iets had hoeven zeggen.

Het was alsof het was voorbestemd dat hij het zou worden.

Een onmiddellijke vanzelfsprekendheid, zoals wanneer een vrouw een kind baart en begrijpt dat het alleen van haar is.

Ze had nu de leerling die ze had gezocht en het kind dat ze nooit had kunnen krijgen.

Ze legde haar hand op zijn voorhoofd, voelde dat de koorts was gezakt en nam vervolgens zijn pols op.

Alles was zoals het moest zijn.

Ze had de juiste dosis morfine gevonden.

de werkkamer

had dikke, witte vloerbedekking, die ze altijd lelijk en onhygiënisch had gevonden, maar die tegelijk heerlijk was om op te lopen. Nu zou die haar goed van pas komen.

Met een scherp voorsnijmes sneed ze het piepschuim op maat en ze zette de stukken met een dikke laag vloerlijm vast.

Algauw werd ze duizelig van de sterke lucht en moest ze het raam aan de straatkant openzetten. Ze had hier driedubbel glas en aan de buitenkant zat ook nog een isolerend voorzetraam.

Het toeval als vriend.

Ze glimlachte.

Het werk aan de vloer nam de hele dag in beslag en ze ging regelmatig even bij de jongen kijken.

Toen de hele vloer klaar was, plakte ze alle naden af met duct-tape.

Tijdens de drie daaropvolgende dagen werd er nieuw bouw materiaal gebracht en ze ging aan de slag met de vier muren. Op vrijdag moest alleen het plafond nog en dat kostte iets meer tijd, omdat ze het piepschuim eerst met lijm moest insmeren en er vervolgens met behulp van planken voor moest zorgen dat de platen op hun plek bleven zitten.

Terwijl de lijm droogde, hing ze oude dekens voor de deuren, die ze

in een eerder stadium al had verwijderd. Op de deur naar de woonkamer lijmde ze vier lagen piepschuim, en dat vulde de hele deurpost, die een halve meter diep was.

Ze pakte een oud laken en hing dat voor het enige raam. Het kozijn kreeg voor de zekerheid twee lagen isolatiemateriaal. Toen de kamer klaar was, bracht ze waterafstotend zeildoek op de vloer en de muren aan.

Het werk had iets meditatiefs en toen ze daarna ging zitten om te zien wat ze tot stand had gebracht, voelde ze zich trots.

de kamer

werd in de week erna tot in detail afgewerkt. Ze kocht vier rubberen wieltjes, een haak, tien meter elektriciteits snoer, een plint van een paar meter, een simpele armatuur en een doos gloeilampen. Ze liet een set dumbbells, een halter en een eenvoudige hometrainer thuisbezorgen.

Ze haalde alle boeken uit een van de boekenkasten in de woonkamer, zette de kast op zijn kant en schroefde de wieltjes eronder, op elke hoek een. Aan de voorzijde bevestigde ze een plint die de wielconstructie moest verbergen en daarna zette ze de kast voor de deur naar de verborgen kamer.

Ze schroefde de kast aan de deur vast en probeerde of die openging.

De deur gleed geluidloos naar voren en alles functioneerde perfect.

Ze monteerde de haak, vergrendelde de deur en zette een staande lamp neer om het eenvoudige slot te verbergen.

Als laatste zette ze alle boeken terug en haalde een dunne matrasbeschermers van een van de twee bedden in de slaapkamer.

's Avonds droeg ze de slapende jongen naar wat zijn nieuwe thuis zou worden.

Gamla Enskede

Het vreemde was niet zozeer dat de jonge jongen dood was, maar eerder dat hij nog zo lang had geleefd. Gezien de aard en de omvang van zijn verwondingen had hij al veel eerder moeten sterven dan op het voorlopig vastgestelde tijdstip van overlijden. Terwijl een normaal mens het allang had opgegeven, had iets hem in leven gehouden.

Hier wist hoofdinspecteur Jeanette Kihlberg niets van toen ze achteruit haar garage in de wijk Gamla Enskede uit reed. Bovendien had ze geen flauw idee dat de zaak de eerste van een reeks gebeurtenissen was die van doorslaggevende invloed op haar leven zouden zijn.

Ze zag Åke achter het keukenraam staan en zwaaide, maar hij was druk aan het bellen en had het niet in de gaten. Hij zou die ochtend de wekelijkse lading bezwete truïen, zanderige sokken en vieze onderbroeken wassen. Met een echtgenote en een zoon die een brandende belangstelling hadden voor voetbal was dat een terugkerend element in de dagelijkse routine; minstens vijf keer per week werd de oude wasmachine tot het uiterste opgejaagd.

Ze wist dat hij in afwachting van het moment dat de was klaar was naar het kleine atelier op zolder zou gaan om verder te werken aan een van de vele onvoltooide olieverfschilderijen waar hij voortdurend mee bezig was. Hij was een romanticus, een dromer die het moeilijk vond de dingen waaraan hij was begonnen af te maken. Jeanette had herhaaldelijk gezegd dat hij contact moest zoeken met een van de galeriehouders die belangstelling voor zijn werk hadden getoond. Maar dat had hij altijd weggewuïfd met de woorden dat hij nog niet echt klaar was. Nog niet echt. Binnenkort.

En dan zou alles veranderen.

Hij zou doorbreken, het geld zou binnenstromen en ze zouden uiteindelijk alles kunnen doen waarvan ze droomden. Van het huis opknappen tot op reis gaan, waarheen ze maar wilden.

Na bijna twintig jaar betwijfelde ze of dat ooit zou gebeuren.

Toen ze de Nynäsvägen op draaide, hoorde ze een verontrustend gerammel bij de linkervoorband. Hoewel ze een technisch onbenul was, begreep ze dat er iets mis was met de oude Audi en dat ze genooddaakt zou zijn die weer naar de garage te brengen. Door ervaring wijs geworden wist ze ook dat de reparatie niet gratis zou zijn, al was de Serviër bij het Bolidenplan goed en niet duur.

De dag tevoren had ze hun spaarrekening geplunderd om de volgende aflossing van de hypotheek te kunnen betalen, een verplichting die met een sadistische punctualiteit één keer per kwartaal terugkwam, en ze hoopte dat ze de auto deze keer op de pof zou kunnen laten maken. Dat was haar al eens eerder gelukt.

Een heftig trillen in haar jaszak en de *Negende Symfonie* van Beethoven deden Jeanette bijna het trottoir op rijden.

‘Yep, met Kihlberg.’

‘Ha Janne, we hebben iets bij het Thorildsplan.’

Ze hoorde de stem van haar collega Jens Hurtig.

‘We moeten er onmiddellijk naartoe. Waar zit je?’ De telefoon piepte en ze moest hem een heel eind van haar oor houden om te voorkomen dat haar gehoor beschadigd raakte.

Ze vond het verschrikkelijk als mensen haar Janne noemden en merkte dat ze geïrriteerd raakte. De koosnaam was drie jaar geleden tijdens een personeelsfeestje als een grapje ontstaan, maar had zich in de loop van de tijd door het hele politiebureau op Kungsholmen verspreid.

‘Ik ben bij Årsta en rijd net de Essingeleden op. Wat is er gebeurd?’

‘Ze hebben een dode jongen in de bosjes bij de metro gevonden, vlak bij de Pedagogische Academie, en Billing wil dat je er zo snel mogelijk naartoe gaat. Hij klonk ontzettend geagiteerd. Alles wijst er blijkbaar op dat het om een moord gaat.’

Jeanette Kihlberg hoorde het gerammel luider worden en vroeg zich af of ze genooddaakt zou zijn om te stoppen, een bergingsbedrijf te belen en vervolgens een lift te regelen.

‘Als deze rotauto het volhoudt, ben ik er over vijf à tien minuten. Ik wil dat jij ook komt.’ De auto slingerde en Jeanette ging voor de zekerheid op de rechterbaan rijden.

‘Natuurlijk. Ik ga meteen weg en ben er waarschijnlijk eerder dan jij.’

Hurtig hing op en Jeanette stopte de telefoon in haar jaszak.

Een dode jongen die in de bosjes was gegoooid klonk in Jeanettes oren eerder als een uit de hand gelopen mishandeling en dat zou als doodslag gekwalificeerd worden.

Moord, dacht ze terwijl de auto opzijtrok, dat is een vrouw die thuis door haar jaloerse echtgenoot wordt vermoord nadat ze heeft gezegd dat ze wil scheiden.

Normaal gesproken tenminste.

Maar het was een feit dat de tijden waren veranderd en dat wat ze ooit op de Politieacademie had geleerd niet alleen verouderd, maar bovendien onjuist was. De werkwijzen waren herzien en het werk van de politie was tegenwoordig in veel opzichten een stuk zwaarder dan twintig jaar geleden.

Jeanette herinnerde zich haar beginperiode, toen ze bij de geüniformeerde politie zat en veel contact had met de gewone man. De mensen waren behulpzaam geweest en hadden bovendien vertrouwen gehad in de politie. Tegenwoordig doen ze alleen nog maar aangifte van inbraak omdat de verzekeringsmaatschappijen dat eisen, dacht ze. Niet omdat ze de hoop koesteren dat het misdrijf wordt opgelost.

Wat had ze verwacht toen ze met haar opleiding Maatschappelijk Werk stopte en besloot bij de politie te gaan? Dat ze iets kon veranderen? Dat ze kon helpen? Dat was wel wat ze tegen haar vader had gezegd op de dag dat ze hem trots had laten zien dat ze was aangenomen. Ja, zo was het. Ze wilde het verschil uitmaken tussen slecht terechtkomen en slecht handelen.

Ze wilde een echt mens zijn.

En dat was je als politieagent.

Haar hele jeugd had ze aandachtig naar de verhalen van haar vader en haar opa over het politievak geluisterd. Of het nu midzomer of Goede Vrijdag was geweest, de gesprekken aan tafel waren altijd over meedogenloze bankovervallers, sympathieke dieven en uitgekookte bedriegers gegaan. Anekdoten en herinneringen die de donkere kant van het bestaan betroffen.

Net zoals de geur van de gebraden kerstham een ruimte van verwachtingen had geschapen, vormde het geroezemoes van de mannen in de woonkamer een achtergrond van geborgenheid.

Ze glimlachte bij de herinnering aan de scep sis en het gebrek aan be-

langstelling van haar opa als het om nieuwe technische hulpmiddelen ging. Tegenwoordig waren handboeien vervangen door tie-wraps om het werk te vergemakkelijken. Ooit had hij gezegd dat DNA-analyses van voorbijgaande aard zouden zijn.

In het politievak gaat het erom dat je een verschil maakt, dacht ze. Niet dat je de dingen makkelijker maakt. Het werk moet worden aangepast aan de veranderde maatschappelijke omstandigheden.

Politieagent zijn betekent dat je bereid bent te helpen, dat je betrokken bent. Niet dat je achter getint glas in een gepantserd busje zit en hulpeloos naar buiten staart.

Het Thorildsplan

Ivo Andrić was gespecialiseerd in dit soort aparte en extreme sterfgevallen. Hij kwam oorspronkelijk uit Bosnië en had tijdens de bijna vier jaar durende Servische belegering als arts in Sarajevo gewerkt, waardoor hij zo'n gedegen ervaring met dode kinderen had gekregen dat hij af en toe wenste dat hij nooit forensisch arts was geworden.

In Sarajevo waren bijna tweeduizend kinderen onder de veertien jaar gedood, onder wie zijn twee dochters. Hij had zich weleens afgevraagd hoe zijn leven eruit zou hebben gezien als hij in het dorpje bij Prozor was gebleven. Maar nu was het te laat om daarover na te denken. De Serviërs hadden de boerderij in brand gestoken en zijn ouders en drie broers vermoord.

De politie van Stockholm had hem 's ochtends vroeg opgeroepen en omdat ze het gebied rond het metrostation niet langer dan strikt noodzakelijk wilden afzetten, moest hij zo snel mogelijk klaar zijn.

Hij boog zich voorover, bekeek de dode jongen goed en zag dat hij een buitenlands uiterlijk had. Arabisch, Palestijns of misschien zelfs Indiaas of Pakistaans.

Het leed geen twijfel dat hij zwaar was mishandeld, maar het vreemde was dat er niet zoals anders afweerspooren waren. Alle blauwe plekken en bloeditstortingen deden eerder aan die van een bokser denken. Een bokser die zich niet had kunnen verdedigen, maar zich toch twaalf ronden staande had weten te houden en zo erg op zijn donder had gekregen dat hij uiteindelijk bewusteloos was geraakt.

Wat het onderzoek van de plaats delict bemoeilijkte, was dat de dood niet op de vindplaats was ingetreden maar ergens anders, al veel eerder. Het lichaam lag relatief zichtbaar in wat bosjes op een paar meter afstand van de ingang naar de metro aan het Thorildsplan op Kungsholmen en had daarom niet lang onopgemerkt kunnen blijven.

Het vliegveld

was net zo grijs en koud geweest als de winterochtend. Hij was met Air China naar een land gekomen waar hij nog nooit eerder over had gehoord. Hij wist dat honderden kinderen vóór hem dezelfde reis hadden gemaakt, en net als zij had hij een goed ingestudeerd verhaal voor de agenten bij de paspoortcontrole. Zonder ook maar één keer te aarzelen had hij hun verteld wat hij maandenlang had moeten opzeggen tot hij het uit zijn hoofd kende.

Tijdens de bouw van een van de grote stadions voor de Olympische Spelen had hij bakstenen en metselspecie moeten sjouwen. Zijn oom, een arme arbeider, had woonruimte geregeld, maar toen die zwaar gewond was geraakt en in het ziekenhuis was beland, was er niemand meer geweest die voor hem kon zorgen. Zijn ouders waren dood en hij had geen broertjes of zusjes of andere familieleden tot wie hij zich kon wenden.

Tijdens het verhoor door de marechaussee vertelde hij dat zijn oom en hij als slaven waren behandeld onder omstandigheden die je alleen met apartheid kon vergelijken. Dat hij vijf maanden aan het stadion had gewerkt, maar er nooit op had gerekend volwaardig burger in de stad te worden.

Volgens het oude hukousysteem stond hij ingeschreven in zijn geboortedorp ver van de stad, en daardoor was hij op de plek waar hij woonde en werkte vrijwel rechteloos.

Daarom had hij naar Zweden moeten, waar de enige familie woonde die hij nog had. Hij wist niet precies waar, maar volgens zijn oom hadden ze beloofd contact met hem op te nemen zodra hij er was.

Hij was naar het nieuwe land gekomen zonder enige andere bezittingen dan de kleren die hij aanhad, een mobieltje en vijftig Amerikaanse dollars. Er zaten geen nummers in de telefoon en ook geen sms'jes of foto's die iets over hem konden onthullen.

De mobiel was spiksplinternieuw en ongebruikt.

Wat hij niet aan de marechaussee verklapte, was het telefoonnummer dat hij op een papiertje had geschreven dat hij in zijn linkerschoen had verstopt. Een nummer dat hij moest bellen zodra het hem was gelukt uit het asielcentrum te ontsnappen.

het land

waar hij nu was leek niet op China. Alles was heel schoon en leeg. Toen het verhoor was afgelopen en hij samen met twee agenten door de verlaten gangen van het vliegveld liep, vroeg hij zich af of heel Europa er zo uitzag.

De man die zijn achtergrond had geschapen, hem het telefoonnummer had laten opschrijven en hem het geld en de mobiel had gegeven, had verteld dat hij in de afgelopen vier jaar met veel succes ruim zeventig kinderen naar verschillende delen van Europa had gestuurd.

Hij had gezegd dat de meeste contacten in een land woonden dat België heette, dat je daar grof geld kon verdienen. Het werk bestond uit het bedienen van rijke mensen, en als je discreet en plichtsgetrouw was, kon je zelf rijk ook worden. Maar België was riskant en je mocht niet al te zichtbaar zijn.

Je nooit buiten laten zien.

Zweden was veiliger. Daar werkte je meestal in een restaurant en kon je je vrijer bewegen. Het werd minder goed betaald, maar als je geluk had kon je daar eveneens veel geld verdienen, afhankelijk van de diensten die op dat moment gewild waren.

Er waren mensen in Zweden die hetzelfde wilden als de mensen in België.

het asielcentrum

lag niet ver van het vliegveld en hij werd er in een burgerauto naartoe gebracht. Hij bleef er slapen en moest zijn kamer delen met een zwarte jongen die Chinees noch Engels sprak.

De matras waar hij op lag was schoon, maar rook muf.

Al op de tweede dag belde hij het nummer op het papiertje en een vrouwenstem legde uit hoe hij bij het station kwam, waar hij de trein naar Stockholm moest nemen. Als hij daar was, moest hij weer contact met haar opnemen en dan zou hij nieuwe instructies krijgen.

de trein

was warm en behaaglijk. Snel en vrijwel geluidloos voerde die hem door een stad waar alles wit was van de sneeuw. Maar of het nu het toeval of het lot was dat iets anders voor hem in petto had, hij kwam nooit bij het centraal station van Stockholm aan.

Na een paar stations kwam er een mooie, blonde vrouw tegenover hem zitten. Ze keek hem lang aan en hij begreep dat ze wist dat hij alleen was. Niet slechts in de trein, maar ook op de wereld.

Toen de trein weer stopte, stond de blonde vrouw op en pakte zijn hand. Ze knikte naar de uitgang en hij protesteerde niet.

Het was alsof hij werd aangeraakt door een engel en hij volgde haar als in trance.

Ze namen een taxi en reden door de stad. Hij zag dat die omringd werd door water en hij vond het er mooi. Er was niet zo veel verkeer als thuis. Het was er schoner en waarschijnlijk kon je er makkelijker ademen.

Hij dacht aan het lot en het toeval, en vroeg zich even af waarom hij daar met haar zat. Maar toen ze zich glimlachend naar hem omdraaide, verdwenen al dat soort overpeinzingen.

Thuis vroeg iedereen altijd waar hij goed in was; mensen knepen in zijn armen om te voelen of hij sterk genoeg was. Ze stelden vragen en hij deed net alsof hij die begreep.

Ze twijfelden altijd. Daarna kozen ze hem misschien.

Maar zij had hem gekozen zonder dat hij iets voor haar had gedaan en dat was nog nooit gebeurd.

de kamer

waar ze hem naartoe bracht was wit en er stond een groot breed bed. Ze stopte hem in en gaf hem iets warm te drinken. Het smaakte bijna net zoals de thee thuis en hij sliep al voordat het kopje leeg was.

Toen hij wakker werd, wist hij niet hoe lang hij had geslapen, maar hij zag dat hij in een andere kamer lag. De nieuwe kamer had geen ramen en was helemaal bedekt met plastic.

Nadat hij was opgestaan om naar de deur te lopen, ontdekte hij dat de vloer zacht en verend was. Hij voelde aan de kruk, maar de deur zat op slot.

Zijn kleren en zijn telefoon waren weg.
Naakt ging hij op de matras liggen en viel weer in slaap.
Dit was de kamer die zijn nieuwe wereld zou worden.